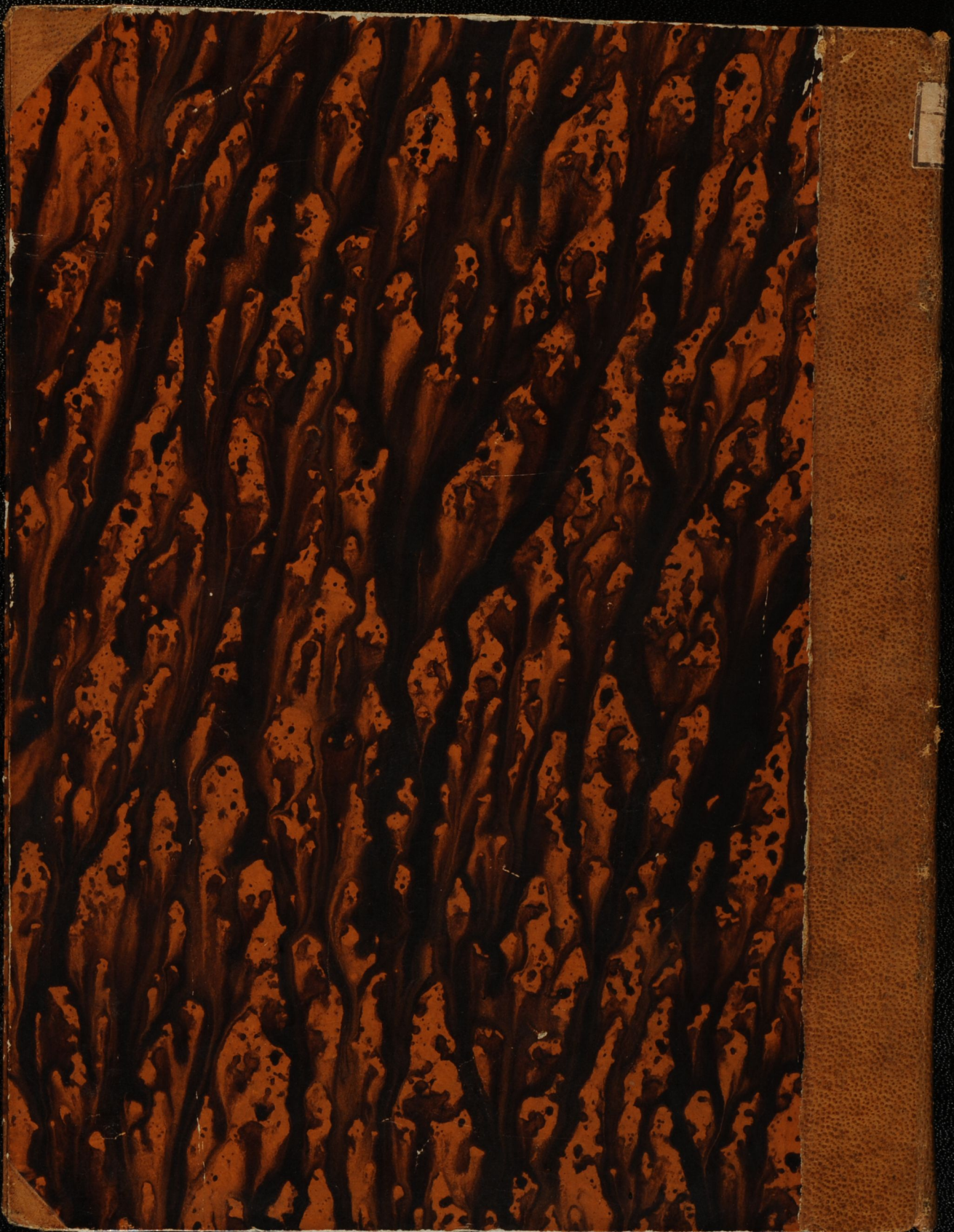

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

R M K L

374 a

FELECYHAZI CATECHESIS

1071

R.M. I. 374/a
C A T E C H E S I S

Az az,

Rövid Kérdések es Feleletek
AZ KERESZTYENI HITNEK A-
gairol, az gyermekeknek es az egy-igyűek-
nek tanitasokra, irattator

FELEGYHAZI THAMAS
Debreceni Predikator által,

DEBRECENBEN
Nyomtatta Lipsiai Pal, 1601 eſtendőben. +

Piis & Orthodoxis Ecclesiis

RVM MINISTRIS PURAM EVANGELII doctrinam fideliter annunciantibus in ungaria, fratribus in CHRISTO dilectis, Gratiam & pacem à DEO Patre nostro & Domino IESU CHRISTO precatur.

LAUDAT Apostolus Timotheum, quod à pueritia sacras literas didicerit, quæ possent ipsum eruditum reddere ad salutem. A teneris enim advescere multum est, ac ut dici solet.

Aliè animis residet quod primis discitur annis.

Hoc etiam consilio Catechesis à veteribus instituta fuerat, in qua sanè doctrinæ elementa ad puerilem captum ritè accomodata, facili quadam Methodo rudioribus tradebantur & subinde inculcabantur. Quæ docendi ratio in Ecclesiis bene constitutis, ad hæc usque tempora dimanavit, ac in multarum gentium linguis talis instructio legitima & necessaria conservata fuit. Vocarunt antiqui κατήχησις Christianæ religionis Epitomen, quæstionibus & responsionibus dilucidis explicatam, in qua potissimum requiritur brevitās & perspicuitas, quarum altera ociosam prolixitatem, altera obscuritatem excludit, quod etiam prudenter Ethnicus ille Poëta expressit :

Quicquid præcipies esto brevis, ut citò dicta

Percipiant animi dociles teneantq; fideles.

Quanta verò utilitas ex his initiis, sine quibus majora consistere nequeunt, ad Tyrones & minus exercitatos reditura sit, verbis exprimi non potest. Continet enim

Catechesis formulam sanæ doctrinæ, quæ à Prophetis & Apostolis uno ore ex instinctu Spiritus Sancti in perpetuum Ecclesiæ usum tradita est, ac literis consignata, ut eadem veritas cœlestis doctrinæ illibata cunctis temporibus servaretur, & eadem via salutis omnium seculorum fidelibus præmonstraretur. Huc accedit, quod talis docendi ratio teneros & doctrinæ capaces animos assuefaciat ad rerum utilium meditationem, ne vigore ingenii crescente ociosis speculationibus diffuant, uti solet humanæ mentis vanitas ad ineptarum & curiosarum questionum indagationem sine ulla fruge abripi, unde sæpius contingit, ut necessaria ignorentur, quia non necessaria discuntur.

Proinde hac tenui institutione, imperiti & idiote præparantur & velut manu ducuntur, ut res graviores facilius intelligant & memoria teneant, quæ in publicis concionibus fustius explicantur. Si vero hæc initia temerè contemnantur, damnum ingens & aliquando etiam irreparabile solet emergere. Quicumque enim his mediis in ipso ætatis flore destituuntur intra metas se continere non poterunt, sed veluti in vasto mari oberrantes, interdum ex prolixis sermonibus ad populum habitis, nil reportabunt utilitatis. Qui vero ad hæc capita tanquam prima *κεφάλαια* redegerint omnia, quæ ab aliis dicta audiverint, non solum informabunt iudicium, sed etiam tuebuntur veritatem intacto animo. Dolendum itaque est hoc temporis articulo, quo Deus veritatem ex tenebris, pro immensa sua bonitate in lucem produxit, adeo quosdam reperiri ignoras, ut etiam perituri munus docendi in Ecclesia, hæc prima rudimenta nonnulli ignorent ac fastidiant & interim spretis initiis ad altiora aspirare non desinant. At certum est & quotidiana experientia demonstrat, sine his adminiculis neminem fore *Διδάκτικόν*, nec

quenquam posse juxta præceptum Pauli, *ὁρδοτομεῖν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας*. His omnibus dextrè consideratis in mediis fluctibus gravissimarum tentationum ophthalmia & aliis morbis oppressus hanc isagogen Christianæ fidei, opera amanuensis ad promovenda puerorum studia curavi describendam & fretus vestro candore in lucem emitte-
re non dubitavi.

Cum autem vestri sit muneris fratres in Christo dilecti, talia præcepta & semina veræ pietatis rudioribus interdum proponere, vestra synceritate permotus, equum & officio meo consentaneum judicavi hanc opellam vobis dedicare, quam ut benigno & candido accipiat animo à vobis peto, quod veræ pietatis sectatores sedulo facturos non dubito: reliquorum autem sinistra iudicia à bono proposito, quod in Dei gloriam & Ecclesiæ edificationem vergit, me non deterrent.

Porro quod brevitati tam obnixè studui, mirum videri non debet, quia captui puerorum singula attemperare volui, quantum docendi ratio postulabat. Retinui etiam penè easdem definitiones, quas in pleniori volumine ter jam edito posueram, ne frequens verborum mutatio discentibus fieret molesta ac tædiosa. Si quis ergo plenam harum materiarum explicationem efflagitaverit, opus illud nostrum uberius pertractatum requirat, in quo necessaria cognitu planius evoluta sunt, quibus dextrè intellectis facilius ad solidiorem cognitionem locorum Theologicorum penetrare discentes poterunt. Ego pro mea tenuitate, quantum ratio talenti divinitus dati exigebat, liberali pectore hoc quicquid est muneris in edificationem Ecclesiæ contuli. Quibus autem plus donorum & prosperæ valetudinis concreditum est, ab iis plus lucri jure quodam expetitur, ego si unicum talentum cum aliquo fœnore Domino meo reddere poterò, inter bonos servos me reputatum iri confido.

Oro autem vos fratres dilecti (si quos meę extre-
mę sortis miseret) ut ad clementissimum Deum pro me
fundatis preces, quo me tandem crebris flagellis casti-
gatum, & pro exemplari multis propositum, benigno
vultu aspiciat, & ereptum ex hisce malis, quibus feren-
dis ipse vires suppeditavit, Ecclesię suę me restituat,
quam ut protegat contra horrendos errores, qui passim
jam grassari cęperunt, dies ac noctes orandus est. Ip-
se autem Deus & Pater noster per & propter unigenitum
Filium Dominum & Servatorem nostrum Iesum Chri-
stum suo spiritu vos tueatur & muniat, ut sanam doctri-
nam omni labe repurgatam cum multo certamine, pro-
pagetis & invicta animi constantia asseratis in Dei hono-
rem & piorum ęternam foelicitatem. Debrecini 24.
Augusti Anno Domini 1583.

Thomas Felegyhazi, vester
in Domino cooperararius.

R.Ö.

Rövid Kérdések es Felele- TEK, AZ KERESZTYENI tudomannak agairol.

ELŐSZÓR.

AZ ISTENNEK ES AZ embernek esmeretiről.

Micsoda az keresztyeny embernek fő
bölcsesége?

Elsmerni az Istent, es ünnöni magat.

Hany fele az Isten ismereti?

Ket fele: Egyik köszönsleges,
Masik idvössleges.

Micsoda az Istennek köszönsleges esmereti?

Az embernek elmejeben oltatot ertelem, mely az *Rom. 1.*
termesetnek törvényeből, es ez vilagnak teremteseből *Psal. 18.*
meg mutatya, hogy igaz es bölcs Isten legyen, ki min- *Iob. 12.*
den tisteletre melto.

Micsoda az Istennek idvössleges esmereti?

Az Istenről es az Christusban meg jelentetet akar-
tyarol valo igaz ertelem az igeből es az sent Leleknek *Ioan. 17.*
vilagositasabol, hogy ez által az hıvek örök életet nyer. *Hier. 3.*
hessenek, mint az Isten mondgya: Az ki dicsekedik, eb-
ben dicsekedgyek, hogy tud es esmer engemet.

A 4

Miben

Miben vagyon az embernek esmereti?

Gen. 2.

Az ű negy rendbeli állapotyanak értelmében:

Colos. 3.

Első az ep teremhet, melyben az ember teremtetet

Eph. 4.

Isten kepere, sentségre es igassagra.

1. Cor. 3.

Masik az eset es az romlas, melybē az ember minden lelki ajandekoktul meg fostatot, es haragnak fiava lōt.

Harmadik az uy teremtes, melyben az Chrstus által az hivek fel epitetnek az igeből, es az sents Leleknek erejéből uyonnán fūletetnek az örök életre.

Negyedik az jōvendő tōkellelteslegnek bírása, az testnek fel tamdása után.

Miből esmertetik az Isten es az ember?

Az sents irasból.

II.

Az Szent Irasról.

Micsoda az Szent Iras?

2 Pet. 1.

Istennek igeje, mely az sents Leleknek vezérlefeből

Rom. 15.

az Prophetak es Apostolok által meg irattatott az hivek-

1. Cor. 11.

nek tanusagokra, intesekre es vigasralasokra.

14.

2. Tim. 3.

Hany refē vagyon az Isten igejenek?

Kettő, Törvény, es Evangelium.

III.

Az Törvenről.

Micsoda az Törvény?

Isten igassaganak igeje melyben azoknak az kik tōkelleltesen engednek életet igit, az engedetleneket azokkal fenyegeti.

Be

Be tōltheriē ember az Törvent?

Az ember az ű romlot erejéből semmikepē az törvent be nem tōltheri, mit sz. Pal mondgya: Tudgyuk hogy az Gal. 2. törvennek cselekedetiből az ember meg nem igazulhat.

Kicsoda az Törvennek be tōltője.

Szent Pal ugy tanit, hogy az törvennek vege az Rom. 10. Chrstus minden hívőnek igazulasara, mert ű az törvény Gal. 4. ala vettetōt, hogy azokat az kik az törvény alatt voltak meg szabaditana.

Az hivek be tōltherikē az Törvent?

Be tōltik, de nem az ű tulaydon erejéből, hanem az Chrstusban valo hīnek es az beretetnek általa.

Kikben vagyon hasna az törvennek?

Midenekben. Hitetlenekben es Hīvekben.

Mi hasna vagyon az Hitetlenekben?

Ezeket menthetetlenekke teszi az Isten elōt, es az halálnak ki bōlgaltato igeje.

Mi hasna vagyon az Hīvekben?

Rom. 7.

Először meg mutattya hogy az Isten igaz legyen.

Masodszor emlekeztet az ep teremhetben valo igazságról: Rom. 8. Esa. 8. Gal. 3.

Harmadszor, az bűnnek esmeretire jutat.

Negyedszer, az külső életet igazgattya.

Ötödösor, vezérő mesterünk az Chrstushoz.

Micsoda az törvennek summaja?

Az első tablan levő negy parancsolatban tanit az Isten tīsteletire. Az masodik tablan levő hat parancsolatban az atyafiui beretetre, mint az Chrstus mond. Matth. 22. gya: Szeressd az te Uradat Istenedet tellyes hīvedből, es az te felebaratodat mint tennen magadat.

A s

A z

Az Istennek Parancsolatirol.

En vagyok az Iehova az te Istened, az ki te-
gedet ki hoztalak Aegyptusnak földéből, az folga-
latnak hazabol.

Mire tanit ez elől jaro igekkel?

Az törvennek meltofigat jelenti, es int annak meg-
tartasara harom dologgal:

Először, hogy Iehovanak mondgya magat, jelenti
az ű mindenható erejet, miért hogy ű magatul valo Isten,
kitől mindenek vadtak es tartatnak.

Másodszor, hogy Izrael Istennek nevezi magat-em-
lekefteti az nepet az ű igiretiről es köteferől, mellyet tőc
Abrahamnak es az ű maradékinak ez igekkel: Lefek te
Istened, es az te magodnak Istene te utannad.

Harmadszor, emlékefteti az nepet az ű kiváltsá-
gban valo jo tetemeniről, mellyel űtet az rabfagbol ki sa-
badította. Ezekre nezve melto, hogy az nep enged-
gyen az ő parancsolatinak.

ELSŐ PARANC SOLAT.

Ne legyenek teneked idegen istenid en előt-
ten.

Mit tilt, es mit kivan?

Tiltja az balvany imadast, es kívannya az igaz Iste-
ni tisteletet.

Micsoda az balvany imadas?

Istentől valo el hákadas, melyben az emberek az ű
bolond velekedések serint, avagy az teremtet allatbol
csinal-

csinalnak Istent, avagy annak tulajdonittanak Isteni tiste-
teletet, imadast es bizodalmat, auagy emberi talalma-
nyokkal az Istent akarjak tistelni.

Hany dolog kivantatik az Isteni tisteletben?

Első. Az Istennek es az igeben ki jelentettet aka- *Ezech 20.*
rattyanak esmereti, ki csak ugy akar tisteltetni mint az *Matth. 15.*
igeben meg jelentotte.

Másik az hit, es Istenben valo tökelletes bizodalom,
mint az iras bodognak mondgya az ki Istenben bizik,
atkozotnak az ki emberben helyhefteti remenfeget.

Harmadik az tista fűből valo könyörges es halaadas.

Negyedik az Isteni felelem, hogy az ember el tayoza. *Psal. 17.*
zek az gonostul, es jot cselekedgyek.

II. PARANC SOLAT.

Ne csinaly te magadnak faragot kepet es sem-
mi hasonlatoslagat azoknak, az mellyek oda fel
vadtak az eghben, sem azoknak az mellyek ide ala
vadtak az földön, sem azoknak az mellyek az vi-
zekben vadtak az föld alatt, ne imadgyad es ne tiste-
rellyed, mert En vagyok az Iehova az te Istened,
bőssu allo Isten, ki meg latogatom az atyaknak al-
nokfagokat az fiakon harmad es negyed iziglen, a-
zokon az kik engemet gyűlölnék, es irgalmasla-
got cselekedem ezer iziglen azokkal az kik enge-
met seretnek, es meg őrizik az en parancsolatimat.

Mit kivan, es mit tilt?

Kivannya hogy az Istent lelekben es igazságban tiste- *Ioan: 4.*
tellyük. Tiltja hogy az lathatatlan Istent, semmi te- *Phil. 2.*
remtet allatnak kepeben ki ne faragjuk es ki ne írjuk,
se azok-

se azokban ötet ne tiszteljük, miért-hogy az Isten csak az ű kepeben az Christusban akar tiszteltetni.

Hany fele kepek vadnak?

Első rendbeliek példázok, mellyek az ő testamén-
tomban az jövendőknek arnyeki voltanak, es immar
meg süntenek, mint az sarnyas Angyalok es az Mosestól
öntetet ertz kigyo.

Masod rendbeliek külső ekelességre avagy emleke-
zetre valok, mint az Csásár kepe az penzen.

Harmad rendbeliek balvanyozok, mellyekben az
emberek valami Isteni tiszteletet helyhefretnek, mint az
Christusnak es az santekeknek kepek, mellyeket ez paran-
csolatban es egyeb helyeken az iras karhozta.

Mivel erőssiti meg ez parancsolatot?

Fenyegetéssel es igirettel.

Mellik az fenyegetes?

Hogy az Isten az balvanyozo atyáknak alnokságokat
meg latogattya az fiakban-is, harmad es negyed iziglen,
mert gyakorta az Isté igaz iteleti serint az balvanyozok-
nak maradékokat azon hitetlensegben hadgya, hogy ez-
ek-is az atyáknak alnokságokat be töltsek es viselleyek.

Miert mondgya hogy harmad es negyed iziglen
latogattya meg?

Ezzel jelentetik, hogy az Isten az büntetesnek-is
hatart vet, es az hitetleneknek maradékok közzül-is ne-
mellyeket az ű kegyelmevel elől vesen, es az bossu allas-
tul meg sünik.

Mellik az igiret?

Hogy az ő parancsolatának meg őrizőire ki araz-
tya irgalmassagát ezer nemzetiglen, mellyel meg jelen-

tetik, hogy az Isten kesedelmes az haragra, de györs es
kef az engedelemre es az aldasra.

III. PARANC SOLAT.

Az Iehovanak az te Istenednek never heaban
fel ne vegyed: Mert nem hadgya az Iehova bün-
tetes nélkül az ki az ű nevet heaban fel vesi.

Mire tanit ez parancsolatban?

Hogy az ember az Istennek sent nevet meg bö-
csüllye, es azt semmi dologban ne egyelitse, az mely I-
sten igejevel ellenköznek, mint hitokban, atokban, va-
raslasban, hívokodo befedben es hamis esküvesben.

Hany dolog kivantatik az esküvesben?

Az Ieremiásnal illyen igekkel tanit: Esküdgyel az ű
nevere, el az Iehova iteletben valóságban es igazságban.

Mint kel erreni ez igeket?

Első. Hogy csak egyedül az Isten nevere kel es. *Dent. 9.*
kűnni, mint az Christus-is tiltja, hogy ne esküdgyünk sem *Matth. 5.*
az eghre sem az földre.

Masodik. Hogy az esküves ertelemmel legyen,
csak oly dologban mellyet az ember bizonynyal tud.

Harmadik. Ez melle kivantatik az valóság es az
igaz mondas, hogy ettől minden hazugság es tettetes ta-
voly legyen.

Negyedik. Az igazság hogy az mely dologra az em-
ber eskűsik, az Isten parancsolattyaival egyezzen, mert
nem szabad arra eskűnni az mi Isten igejevel ellenkezik.

Micsoda fenitelt ad ez parancsolat melle?

Hogy az Isten az ű nevenek gyalazattyaival nem sen-
vedi, hanem ez fele karomlokat keserves ostorival meg
bün-

büntet, melyre nevezve főkéleg el távoztatnunk, hogy az ő nevet heaban fel ne vegyük.

IIII. PARANC SOLAT.

Meg emlekezzel az ōombatnak napjaról, hogy azt meg ōenteltyed. Hat napon munkalkodgyal, es minden dolgot meg cselekedgyed, de az hetedik napon az Iehovanak az te Istenednek ōombattya leſen.

Ne tegy ſemmi dolgot ſe te magad, ſem az te fiad, ſem az te leanyod, ſem az te ōolgad, ſem az te ōolgalod, ſem az te barmod, ſem az te ſellyered, az ki az te kapudon belől vagyon: Mert az Jehova hat napon teremtetete az eget, es az földet, az tengert, es valamellyek ezekben vadnak, es meg nyugott az hetedik napon, annak okaert meg aldotta az Iehova az ōombator es azt meg ōentelte.

Mit kivan ez parancsolatban?

Hogy az ember Istennek tőſteletire az ige nek halgataſara, az ſent jegyeknek vetelere, az kőzönſeges kőnyőrgesre es halaadaſra, valami alkoholmas ūdőt valaſon, es mindenek az anya ſentegyhazban ekelen es rend ſerint legyenek.

Micsoda az Szombatnak meg ſenteleſe?

Az hetedik napnak az vegre valo meg tartata, melyre Iſtentől rendeltetett.

Mi vegre rendelte volt Iſten az ōombator?

Előſő. Hogy az embert az teremteſről es az ő gondyifeleſéről emlekeſtetne.

Masod-

Masodſő. Hogy az nép lenne ez napon foglaltos az Iſtennek tőſteletiben, es az törvennek tanulataiban.

Harmadſő. Hogy az ōolgalat alatt valo ſemeltyek-is az munkatul meg nyugodnanak.

Kőteleſe az keresztyen az ōombatnak avagy egyeb napnak meg tartata?

Az ōombatnak meg tartata az jővendő dolgoknak arnyeka, es ezokaert az Chriſtusban meg ōunt, ki minket az törvennek atkatul meg ſabadított, mint ſent Pal Col: 2. mondgya: Senki tőteket meg ne itellyen az innepeknek valogataſaban.

Miert tarttyuk meg hat az vaſarnapot?

Nem azert mint ha ez ſenteb volna az többinel, avagy hogy ennek ki valaſtataban valami Iſteni tőſtelet volna, hanem keresztyeni ſabadſagbol jorend tartatnak okaert, hogy az alkoholmaroſſaggal az hívek őſve gyűlyenek az ige nek halgataſara, az kőnyőrgesnek es az ſent jegyeknek gyakorlataſara.

V. PARANC SOLAT.

Tőſteltyed az te atyadat es az te anyadat, hogy az te napid meg hoſſabullyanak az földön, mellyet az Iehova az te Iſtened ad teneked.

Hany dologban al ſőleinknek tőſtelet?

Haromban. Előſő bőcsőlletben, hogy ūket tőſteſſegben tartſuk. Honnet Iſten azt parancsolta, hogy az ki gonost mond attyanak avagy annyanak, halallal hallyon meg.

Masodſő engedelemben, hogy az ūjo inteſeket fogadgyuk, mint ſent Pal mondgya: Fiak engedgyetek az ti ſőleiteknek, mikepen illik az ūrban. Ephes 5. Har.

Harmadszor halaadosagban, hogy az daykasagert ű
neki minden joval legyünk.

Micsoda jutalmat ad ez parancsolat melle?

Hossu eletet, mely ű magaban Isten ajandeka, noha
az bűnert sok nyomorusag jar mellette.

Nam gyakorta sok engedelmes fiak meg hal-
nak, az gonosok pedig sokat elnek?

Sap. 4. Ez vagyon az Istennek titkos iteletiből, ki az jo-
Esa. 57. kat hirtelen ki ragadgya. Először, hogy ez vilagnak
gonosagaban ne merüllyenek.

Masodszor, hogy az jövendő gonos elöt el vetesse-
nek. Az gonosok pedig sokaig elnek, hogy az Isten tü-
rese űket penitentiara intse, es ha meg nem ternek, ment-
hetetlenek legyenek.

VI. PARANC SOLAT.

Ne öly.

Mit kivan es mit tilt?

Kivannya hogy felebaratunknak eletit őrizzük.
Tiltja pedig az gyilkossagot.

Hanykepen leßen az gyilkossag?

Haromkepen. Cselekedettel, befeddel es hível.

Micsoda az cselekedetben valo gyilkossag?

Felebaratunk eletinek törventelenül valo meg ron-
tasa, mellyet Isten meg tilt ket okaert:

Először, mert az ember Isten kepe.

Masodszor, mert mi testünk.

Micsoda az befedben valo gyilkossag?

Min-

Minden hamis bídalmazas es ragalmazas, mellyel
az ember felebarattyat jo hireben neveben meg öli. Er-
ről mondgya az sent Iakab: Ne ragalmazzatok egy *Iac. 1. 4.*
mast, mert az ki felebarattyat ragalmazza az törvent bi-
dalmazza, es ennek minden tisteleti heaban valo, mint az *Psal. 15.*
sent David-is tanit: Az lakik az Istennek satoraban az
ki felebarattyat nem ragalmazza.

Micsoda az fűben valo gyilkossag?

Minden irigysag, gyűlölsag, es harag tartas, mellyel
az ember felebarattyanak veszedelmet kivannya, mint az
sent Ianos mondgya: Az ki gyűlöli attyafiat híveben,
gyilkos az. Szent Pal-is erről mondgya: Meg hara- *Ephes. 4.*
gudgyatok es ne vetközzetek, az nap el ne enyefek az ti
haragotokon, es ne adgyatok helyet az ördögnek.

VII. PARANC SOLAT.

Ne paraznalkodgyal.

Mit kivan es mit tilt?

Tista eletet, semermetesseget es jambor hazaflagot.
Tiltja minden faytalan es buja eletet.

Először, hogy embernek híve gonos kívansagokkal
ne geryedezzen.

Masodszor, hogy minden semtelen befedeket el ta-
voftallon, mint az sent Pal mondgya: Semmi fertelmes *Ephes. 4.*
befed az ti fajatokbol ki ne farmazzek.

Harmadszor, hogy minden fele paraznasagnak cse-
lekedetitul tavol legyen.

Mivel int az iras ennek el tavos-

tatafara?

Először, mert az hívek Isten templomi, es az Isten- *1. Cor. 6.*
nek lelke lakik benne, es az Christusnak jegyesi, kik

B

nem

nem az tisztatalanfagra, hanem az meg bentelekre hivat-
1. Tess. 4. tattanak, hogy az ő edényeket tisztelességgben tartfak, és tisz-
tatalan élettel meg ne főtőstessék.

Masodfor, mert az Isten az paraznakat meg iteli,
Rom. 1. az hitetleneket el fordult elmere adgya, és az hiveket
külső ostorival meg fanyargattya.

VIII. PARANCSOLAT.

Ne lopy.

Mit kivan és mit tilt?

Kivannya hogy minden ember az ő saját marhajaval
meg elegendgyek, és igaz munkajaval egye kenyeret.
Tiltja hogy senki másnak marhajat el ne orozza, hamis
nyereséggel, alnokfaggal, usurával, hazugsaggal és hamis
mertekkel életet ne keressék, és másnak karabol hasnot
maganak ne vegyen, hívőkodással és tunyasaggal életet
Ephes. 4. ne mulassa, mint az sent Pal-is parancsolja: Az ki lop-
vala immar ne lopyon, hanem inkább munkalkodgyek tu-
laydon kezevel jó dologban, hogy legyen mit adni az
szüksködőknek-is.

IX. PARANCSOLAT.

Ne foly az te felebaratod ellen hamis tanu-
bizonságot.

Mit kivan és mit tilt?

Kivannya az igaz mondas és az befedben való tö-
kellestseget. Tiltja az hazugságot és az befedben va-
ló tettetést, mellyel felebaratunk nehezítették valami
dologban.

Hany fele az hazugság?

Harom fele. Egyik menthető, mellyel felebaratunk
karat avagy veszedelmet el távoztattuk.

Masik

Masik hívőkodo, melyben semmi hason nincsen,
hanem csak embernek hívása jelentetik.

Harmadik artalmas, melyben egyebeknek kara kö-
vetkőzik, mint az hamis vadolas, és hazug tanubizonság
az törven tetelben.

X. PARANCSOLAT.

Ne kívannyad az te felebaratodnak hazat.

Ne kívannyad az te felebaratodnak feleséget,
sem az ő szolgáját, sem az ő szolgáját, sem az ő há-
marat, és senmit azok között az mellyek az te fe-
lebaratod.

Mit tilt meg?

Minden cselekedetben való gonoszságnak eredetie,
az kívánságot.

Micsoda az kívánság?

Az szívnek gonoz indulattya az bűnnek cselekedé-
tise, kiről az sent Iacob ez igekkel tanít: Minden em-
ber kefertetik az ő tulaydon kívánságotul, mert az kí-
vanság fogadva bűli az bűnt, az bűn pedig veghez men-
ven szerzi az halalt.

v.

Az Evangeliumrol.

Micsoda az Evangelium?

Isten kegyelmének ígereti az Christusban minden
hívőnek idvőségere.

Micsoda az Evangeliumnak summaja?

Az sent Ianos ez igekkel meg jelenti: Ugy berte. Ioan. 3.
te Isten ez világot, hogy az ő egy szülőc fiat adna erette,
B 2 hogy

1. Tim. 1. hogy minden az ki lattya az fiat es hifen ű benne, el ne
vesen, hanem örök elete legyen. Az sent Pal-is így ta-
nit: Bizonyos befed es melto minden be vetelre, hogy az
Iesus Christus jüt ez vilagra az bűnösöknek idvözitesere.

Hany külömbseg vagyon az Törven es az
Evangelium között?

Rom. 2. Harom. Első, az törvennek ertelme az embernek
elmejeben oltatot, mint sent Pal mondya: Hogy az tör-
vény az poganyoknak füvekben be iratot. Az Evange-
lium pedig titkos bölcseseg, mely az Christusban jelen-
tetet meg.

Gal. 3. Második. Az törvény cselekedetet kivan. Az E-
vangelium hitet, mint sent Pal mondya: Az törvény
nincsen az hitből, az az, ingyen nem igazit, hanem az ki
cselekedti ezeket el az által.

Math. 11. Harmadik. Az törvény rettent es karhooztat az bűn-
ert ezt mondvan: Atkozot az ki meg nem marad azok-
ban mellyek az törvenben meg irattanak. Az Evan-
gelium bíztat es vigasztal az bűnnök bocsanattya val ezt
mondvan: Iőjete en hozzam mindnyajan az kik fa-
radostok es meg terheltettök, es en meg könnyebitlek
titeket.

Micsoda gyümölcse vagyon az Evan-
geliumnak?

Az hitből valo meg igazulas.

V I.
Az hitről.

Micsoda az idvözítő hit?

Az Istennek kegyelmes igiretiben valo bizodal-
munk

munk az Christus által, bűnünk bocsanattya, meg igazu-
lasunk es örök életünk felől.

Honnet vagyon az Hit?

Az hit Isten ajandeka mint sent Pal mondya: Ti. Phil. 2.
nektek adattatot hogy ű benne hidgyetek. Es az mint Ioan. 6.
az sent Ianos tanit: Ez az Istennek cselekedeti hogy
hidgyetek abban az kit el bocsatot.

Kinek adgya Isten az hitet?

Csak az valasztottaknak, mint az Christus mondya: Math. 11.
Tinektek adattatot, hogy tudgyatok az menyorságnak
titkait. Masut-is úgy tanit az iras: Hívenek minnya. Act. 13.
jan az kik el rendeltettenek vala az életre.

Mi által adgya Isten az hitet?

Az Evangelium által, mint sent Pal mondya: Ti Ephes. 1.
halvan az igaságnak igejet az ti idvöslegteknek Evan-
geliumat, minek utanna hittetek el pecseteltettettök az
igeretnek lelkevel. Masut-is így tanit: Az hit hallasbol Rom. 10.
vagyon, az hallas pedig Isten igejéből.

Mire nez az hit?

Az Christusban valo igeretre.

Mit veszen az Christustul?

Szent Pal meg tanit ez igeikkel: Lőt minekünk az 1. Cor. 1.
Christus az Istentől bölcsesegünk, igazságunk, sentse-
günk es valtságunk.

Mint kel erreni ez igeiket?

Első az bölcseseg, az az, Istennek es az ű ki jelen-
tetet akarattyanak igaz esmereti az igeből, mint sent

B 3

Pal

Pal mondgya : Hogy ű benne reytettenek el az Isteni bölcseségnek minden kintsei.

Masik. Az igazság, mely vagyon az bűnnek bocsá-
nattyaban.

Harmad: Az szentség, avagy az uyonnan valo születes.

Negyedik. Az valóság, mely az derek szabadulas,
es az örök életnek meg adása.

Micsoda jegyei vadnak az hitnek ?

Ioan: 8.

Rom. 9.

Első az Isten igejének halgatafa, tanulása es őrizése,
mint az Christus mondgya : Az ki Istentől vagyon Isten
igejet halgattya.

Masik. Az lelki bekefeg, mint sent Pal mondgya :
Meg igazittatvan az hitből bekefegünk vagyon az Isten-
nel az Christus által.

Iacob 2.

Harmadik. Az kegyes, jozan es igaz élet, mert az
hit meg holt az cselekedet nélkül.

VII.

Az Igazulasrol.

Hany fele az Igazulas ?

Kettő. Egyik emberek előtt az cselekedetből.
Masik Isten előtt az hitből.

Micsoda az emberek előtt valo igazulas ?

Iac. 2.

Rom. 4.

Az lathato jo cselekedetből az lelki igazságnak bi-
zonlatat mutatni az emberek előtt, mint az sent Iacob
mondgya : hogy az Abraham az cselekedetből igazitta-
tot meg, mellyet sent Pal így magyaráz : Ha Abraham
az cselekedetből igazittatott meg, vagyon dicsekedese,
nem az Isten előtt, hanem az emberek előtt.

Micsoda az Isten előtt valo meg igazulas ?

Az

Az bűnnek terhetől az karhózzattul valo meg-
szabadulas, az Isten kegyelméből az Christusban valo
valóságert, az hitnek általa, mint az sent David mond-
gya : Bodogok az kiknek alnokságok meg bocsáttatott,
es az kiknek bűnök el fődőstetett, es az kiknek bűnök
nem tulaydonittatott.

Micsoda okai vadnak az igazulasnak ?

Első szerző oka az Istennek kegyelme es ingyen va-
lo jo kedve, mellyel az híveknek bűnöket meg bocsá-
totta, mint sent Pal tanit : Kegyelemből idvőzültetek,
es ez nem tünnen magatoktul vagyon.

Masodik erdemlő oka az Christusnak engedelő al-
dozattya, mint sent Ianos bizonyittya : Ő engeztelő aldo-
zat az mi bűneinkert, nem csak az mienkert, hanem ez
eges vilagnak bűnejert.

Harmadik ennek eskőze az hit, mellyel az Chri-
stusban adatott igazságot el vessük, mint sent Pal mond-
gya : Nincsen az törvenbeli igazságom, hanem az mely
igazságom vagyon, az Christusban valo hitnek általa.
Az hit azért minden cselekedetet ki rekest az idvősség-
nek okaiból, mint sent Pal mondgya : Idvőzítőt minket
nem az igazságnak cselekedetiből, hanem az ű irgalmas-
sága serint.

Miert kel csak kegyelemből idvőzülni ?

Első oka az Istennek vegezése.

Masodik az embernek elegtelensege, mert az tör-
vennek cselekedetiből egy test sem igazittatik meg.

Harmadik, mert az Christus aldozattya hasonta-
lanna lenne mint sent Pal mondgya : Ha az törvenből
vagyon az igazulas, az Christus heaban holt meg.

Negyedik, hogy az idvősség erős legyen, mint sent

B 4

Pal

Rom. 4. Pal tanít, azért vagyon hitből ingyen, hogy az ígert erős legyen.

Ephesi. 2. Ötödik, hogy az dicsőítség csak Istene legyen, mint sent Pal mondgya: Isten ajandeka hogy senki ne dicsekedgyek.

Micsoda gyümölcse vagyon az hitből való igazulásnak?

Az Penitentia es az jo cselekedet.

VIII.

Az Penitentiáról.

Micsoda az Penitentia?

Tit. 2. Minden Istentelensegnek es ez világi kívánságnak hitből való meg tagadása, es az kegyes, jozan igaz életnek követése.

Hany része vagyon az Penitencianak?

Rom. 6. Kettő. Egyik az bűnnek való meg halas az Christus halalanak erejéből, mely az bűnt meg öli, hogy többé ne uralkodgyek bennünk.

Másik az meg elevenedes, az Christus fel tamadásának erejéből, hogy immar mi-is életben járjunk.

Honnet vagyon az Penitencianak eredeti?

Hier 37. Az meg teres Istennek ajandeka, mint az Prophetanál mondgya, teríts meg minket es meg terünk. Másut-is így szól: En cselekedem azt hogy az en parancsolatimban járjatok. Szent Pal-is úgy tanít, hogy Isten ad penitenciat az engedetleneknek, hogy fel serkennyenek az őrdögnek töriből.

Nincse hat az embernek ereje az meg terefre?

Nin-

Nincsen sem értelme, sem akarattya, sem tehetsége. Először, mert az iras az meg teres előt az emberről azt mondgya, hogy az bűnben meg holt, es hogy az lel-kes ember meg nem foghattya azokat, mellyek Isten lel-keje, es az testnek bölcsesége Istennek ellensege.

Másodszor, mert az jonak kezdetit közepit es veget az iras Istennek tulaydonittya, mint sent Pal mondgya: Isten adgya hogy akarjatok es cselekedgyetek az jot, az ű akarattyanak kedve szerint. Másut-is így szól: Nem vagyunk elegek arra, hogy csak gondolhassuk-is az jot mi magunktul, de valamit cselekedhetünk, Istenül vagyon.

IX.

Az jo cselekedetről.

Micsoda az jo cselekedet?

Isten parancsolattya szerint való engedelem, mely az hitből származik, ez vegre hogy az Isten dicsőítessék.

Hany dolog kívántatik az jo cselekedetben?

Harom. Első hogy Isten igejevel egyezzen, mint az Prophetanál mondgya: Az en parancsolatimban járjatok, es nem az ti atyátoknak parancsolatiban.

Második az hit, mely által semelyünk es cselekedetünk kedves Isten előtt.

Harmadik, hogy az cselekedetnek vege legyen Istennek dicsőítsége, mint sent Pal mondgya: Mindeneket cselekedgyetek az Istennek dicsőítségére.

Micsoda oka vagyon az jo cselekedetnek?

Tim. 2. Az hivekben Isten szerz minden jot az Christusert
az sent Leleknek erejéből, mint sent Pal mondgya, hogy
Eph. 2. az Isten rendelt magának saját nepet, ki az jo cseleke-
dernek követője lenne. Masut-is így szól: Teremtet-
tünk az Christus Iesusban az Io cselekedetekre, mellye-
ket az Isten eleve készített, hogy azokban járjunk.

Mi vegre kel jot cselekedni?

Matth. 5. Első vege nez az Istennek dicsőségere, mint az
Christus mondgya: Ugy tündökliek az ti vilagosságtok
az emberek előtt, hogy látvan az emberek az ti jo csele-
kedetteket dicsőítessék az ti mennyei Attyatok.

2. Petr. 1. Masodik, hogy az mi valasztasunknak es hitünknek
bizonylaga legyen, mint sent Pal mondgya: Valasztot
minket világ teremtesenek előtt az Christusban, hogy
lennünk sentek es fegyhetetlenek ő előtt az szeretetnek
altala.

1. Cor. 9. Harmadik, hogy az mi példánkkal egyéb hivek-is
intessenek az tökéletes életre.

1. Petr. 2. Negyedik, hogy az hitetleneknek sajokat be dug-
hassuk az jo cselekedettel, es ezek-is az mi sent nyajás-
ságunkal intessenek az meg terefre, hogy az Istent dics-
őítsék az meg látogatásnak napjan.

X.

Az Apostoli Credorol.

Mire tanít az Credo?

Az sent irasnak rövid értelméről ilyen rendel:

Először az Attyarol.

Masodszor az Fiuról.

Harmadszor az sent Lelekről.

Negyedser az Anyaszentegyházról, es ezekbe valo
jokrol, Az

XI.

Az Istenről.

Hísek egy Istenben, mindenható Attyában,
mennynek es földnek teremőjében.

Micsoda az Isten?

Örökke valo veghetetlen lelek, jo, igaz, sent, ir-
galmas, mindeneknek teremője es taplaloja, ki az iras-
ban ugy jelentotte magat meg, hogy legyen Atya, Fiu, es
sent Lelek, mint az sent Ianos mondgya: Harman vad. *1. Ioan. 3.*
nak az egben az kik bizonylagaot tesnek, es ez harom egy, *Matth. 28.*
Az Christus kereszsegeben-is az Atya az egből kialtya:
Ez az en szerelmes fiam kiben en meg bekeltem, es az
sent Lelek galamb kepeben sal rea. Az Apostoloknak-
is azt parancsollya, hogy keresztellyenek Attyanak, Fui-
nak es sent Leleknek neveben.

XII.

Az Atyatrol.

Micsoda az Atya?

Örökke valo kegyelmes teremő Isten, ki az ő egy-
sülőt fiat az testben el bocsatotta az valtságra, hogy ő
benne az hiveket fiaiva fogadna, es az örök életben meg
dicsőítene.

Mivel valasztatik meg az Isten az terem-
tet állattul?

Ezzel hogy mindenhatonak es teremőnek hívük lenni.

Miert mondgyuk mindenhatonak lenni?

Mert csak Istenhez illik ez, hogy mindent meg
csele-

cselekedhessen valamit akar, és ű magatul elegendes le-
hessen annak el vegezefere-is, az mi az teremtet allatnal
Pfal. 115. lehetetlen, mint az David mondgya: Az mi Istenünk az
eghben valamellyeket akart meg cselekedet.

XIII.

Az Teremtesről.

Micsoda az Teremtes?

Istennek bölcs cselekedeti, melyben az ű hatalmas
igejevel földet mennyet és egyéb allatokat semmiből al-
kotot, hogy ebben az ű Isteni dicsőséget meg mutatna,
és az emberi nemzetből magának Anyaszentegyházat
gyűjtene.

Mi vegre teremtetten Isten ez vilagot?

Először, hogy az látható világ az ű bölcseségének, jó
voltának és hatalmanak tükröje lenne, kiből esmertetnek
és tiszteltetnek.

Rom. 1.

Másodszor, hogy ez világi allatok az embernek hasz-
nára lennének.

Harmadszor, hogy az Isten az emberi nemzetből
maganak híveket valogatna, kiktől mind örökre dicsér-
tetnek.

Hány fele okos allatot teremtet az Isten?

Két felet. Angyalt, és embert.

Hány fele az Angyal?

Két fele. Jó, és Gonosz.

Micsoda az jó Angyal?

Istentől teremtetet, igaz, bölcs és hatalmas lelek, ki
az bentségben meg erősítettet, hogy az Istent dicsőítse,
neki

neki engedyen, az híveket oltalmazza és az hitetleneket
rontja mikor Istentől bocsattatik.

Micsoda az gonosz Angyal?

Istentől teremtetet lelki allat, ki az igazságban meg
nem maradot, hanem el hagyvan rendit, Istennek és az
híveknek ellenfele lő, ki az bűnert az sötétségnek töm-
lőzében vettető, de mind az által Istennek engedelme-
ből hatalom adattatot neki az engedetlen fiaknak meg
vakítására, és az híveknek próbálására, az ű ítélő igazsá-
gának meg jelentefere.

Micsoda az ember?

Isten kepere teremtetet allat, ki testből és okos hal-
hatatlan lelekből eppítettet fel, hogy az ű teremtetőjenek
bentségben és igazságban szolgálja.

Hány vege vagyón az ember életinek?

Három. Első ne az Istennek dicsőségere, hogy
űtet igazán ismerje és tisztelje, mely csak az híveknek
adattatik.

Második. Hogy ez életben mindeneknek előtte
keresse az Istennek országát, igazságot és az űnne id-
vőséget.

Harmadszor. Hogy az ember rendi szerint az attya-
fiu szeretnek általa legyen egyebeknek-is eppületekre
és hasznokra.

XIIII.

Az Fiúról.

Hívek az Iesus Christusban az ű egy fűlő Fia-
ban mi urunkban.

Kicsó

Kicsoda az Christus?

Matth. 18. Az elő Istennek tulajdon egy fiút fia, ki mikor
 Rom. 8. Isten formájában egyenlő volna az Atyához, foglalt abra-
 Phil. 2. zatot vő fel, hogy az örökre való lelek által ű magát
 Hebr. 9. Istennek az bűnert meg aldozva, lenne minékünk az
 Istentől bölcseségünk, igazságunk, szentségünk es válto-
 sagunk.

Miert mondatik Iesusnak?

Mert csak ű egyedül idvőzítő es meg válto, mint
 Luc. 2. az Angyal magyarázza: Hívod az ű nevet Iesusnak,
 mert idvőziti az nepet az ű bűneiből.

Miert nevezetik Christusnak?

Mert az szent Leleknek tellyessegevel meg kenetet
 az Istentől hogy lenne minékünk Papunk, Kiralyunk es
 Prophetánk.

Hany dolgot kel hat az Christus felől vallanunk?

1. Ioan. 5. Negyet. Első, hogy igaz Isten az Atyához egyen-
 Esa. 9. lő, mint az Esaias erős Istennek mondgya, az Jeremias Ie-
 Jerem. 23. hovanak mi igazságunknak. Az szent Pal mind örökre
 Rom. 9. aldando Istennek, az szent Thamas ű Uranak es Istennek
 Ioan. 20. nevezi.
 2. Tim. 2.

Masodik, hogy igaz ember, mindenben hozzánk
 hasonlo az bűntől meg valva, mint szent Pal mondgya:
 hogy egy az közbenjaro Isten es emberek között, az em-
 ber Iesus Christus.

Harmadik, hogy az ket természetben egy személy
 Rom. 1. Isten es ember fia, mint szent Pal mondgya, hogy David
 magvából való az test érint, de ugyan ezen Istennek fi-
 anak bizonyított az meg szentelő lelek érint.

Act. 10. Negyedik, tisztiról azt kel vallanunk, hogy egh
 alat

alat nem adattatott több nev az kiből idvőzelnünk kelle-
 ne. Mind az negyet szent Pal be foglaltja ilyen igék. Gal. 4.
 kel: El bocsata Isten az ű fiat, ki asszoniallattul lőt es
 törvény alá vettetöt, hogy az kik törvény alatt volnának
 zokat meg szabadítsa.

Miert kellett Istennek lenni az közbenjaronak?

Első, mert az bekeltetőnek mind az ket felnek
 természetivel eggyezni kellett, hogy az Istennek titkos
 akarattya is ereene, es az embernek nyomorúsagat is
 erezne.

Masodik, mert az bűnt az karhozatot es az ordó-
 gót meg kellett rontani, es az emberben az Isten abraza-
 tyat, es az örök életet fel kellett eppiteni, mely csak Iste-
 ni erőhöz illik.

Harmadik, mert az közbenjaronak mindenűt je-
 len kel lenni, hogy az híveknek búkfeget ertse, es kö-
 nyörgeseket minden helyeken meg halgathassa, mely
 csak Istenhez illik.

Miert kellett embernek lenni?

Első, mert ember vetkezet vala, es ezokaert embe-
 ri természetben kellett meg fizetni.

Masodik, mert az bűnnek bocsanattyan es az
 valtságban ver ontas kivantatik.

Harmadik, mert az közbenjaronak mi attyankfia-
 nak kellett lenni, hogy erezven az mi nyavalyankat, tud-
 gyon mi raytunk könyörölni mikor kesertetünk.

XV.

Az Christus születeséről.

Ki fogantarek szent Lelektől, születek szűz Ma-
 riatul.

Miert

Miert keller ſent Lelektül fogontrani?

Hogy tiſta es bűn nekűl valo ember lenne, ki min-
ket fertelmes bűnőſöket meg tiſtitana, az ű ſentſegeben
es igaffagaban hitnek általa fel őltőztetne.

Miert keller ſűſtül ſűletetni?

*Eſa. 7.
Gen. 3.* Hogy Iſten ez csudaval mely ſoha nem hallottatot,
az ű ſianak ſűleteſet meg ekeſítene, es hogy az Eſaias
mondafa be tellyeſednek: Ime az ſűz fogad es fiat ſűl,
mint az elſő igiret-is jelenti, az aſſoniallat magva meg
rontya az kígyonak fejet.

Hany vege es haſna vagyon az Chri-
ſtus ſűleteſenek?

Luc. 2. Az Angyal kettőről emlekezik ezt mondvan: Dicső-
ſég magaffagaban az Iſtennek, es ez földön bekeſeg.

Mellik az elſő haſzna?

Az Iſten dicsőſége avagy az ű igaffagának es ir-
galmaſſagának be tellyeſedeſe, mely lőt az aldozatnak
általa.

Mellik az maſik haſna?

Az bekeſeg es az Iſtennek az emberekhez valo jo
kedve, mely az Chriſtus által az hívekre beűſſeggel ki-
aradot.

XVI.

Az Chriſtus ſzenvedeſeről.

Szenvede Pontius Pilatufnak alatta, meg ſe-
ſirtetek, meg hala.

Micsoda az Chriſtus ſzenvedeſe?

dalmi,

Az Chriſtusnak lelkeben es teſteben valo ſok fay-
dalmi, es az ű gyalazatos halala, mellyet Iſten rende-
le, ſeből engedelmeſſen fel vőt, hogy az ű engeſtelő aldo-
zatnyak általa, az Iſten igaffagának eleget tenne, es
minden időbeli híveket az bűnből es karhozatból meg-
valtana, es nekik örök eleted ſerzene.

Mikor ſenvedet az Chriſtus?

Pontius Pilatufnak Romai Csarar tiſttartojanak ide-
jeben, hogy be tellyeſednek az Iacob jövendő mondafa: *Gen. 49.*
Nem veterik el az birodalom Iudabol, mig el nem jű az
Meſſias.

Minemű halálnak nemevel őlettet meg?

Meg ſeſittet, es ez ſörnyű halallal jelentet, hogy
az mi bűneinkert atokka lőt, mint meg vagyon írva:
Arkozot valaki az fan fűg.

Deut. 21.

Micsoda okai vadnak ez ſenvedeſnek?

Elő az Iſtennek jo volta es emberekhez valo ſere-
teti, ki az ű fiat rendelte volt engeſtelő aldozatul.

Maſik az Chriſtusnak engedelmeſſege es az valaſ-
tottakhoz valo ſerelme, mint ſent Pal mondgya: Chri- *Eph. 5.*
ſtus ſerette az Anyaſentegyhazat es ű magat atta erette.

Harmadik indító oka az egeſ emberi nemzetnek
veſedeſe az bűnert.

Mi vegre ſenvedet az Chriſtus?

Elő nez az Iſten dicsőſegere, hogy az ű igaffaga-
nak eleget tenne az törvény ſerint.

Maſodik, hogy az őrdőgneſ hatalmat meg rontana,
mint ſent Pal mondgya: Az halal által, el ronta azt az *Heb. 2.*
kinek birodalma vala az halalon.

Harmadſor, hogy az valaſtottakat, az bűntől kar-
hozat

C

hozattul es örök halaltul meg szabaditana, mint ű maga
Matth. 20. jelenti: Az embernek fia jűt, hogy ű szolgálja egyebek-
nek, es adna az ű lelket valsfagul sokakert.

Negyedik, hogy miken az Christus meg holt az
Rom. 6. bűnökert, azonken mi-is az ő halalanak erejeből meg
hallunk az bűnnek.

Ötödik, hogy az Christus minekűnk példank legyen
1. Pet. 2. az szenvedesben, mint sent Peter mondgya: Az Chri-
stus szenvedet egyűer az testben az mi bűneinkert, pél-
dat hagyvan nekűnk hog mies az ű nyomdokit követűk.

XVII.

Az Christus temeteseöl.

Es el temetreték.

Miert keller az Christusnak el temetterni?

Először ezzel meg bizonyittatot, hogy az Christus
valoban meg holt az mi bűneinkert.

Másodszor, hogy az ű el temetesevel az mi bűnein-
ket el temetne, es soha ezek Isten előtt emlékezetben ne
Colof. 2. lennenek, es mi-is az bűnnek cselekedetűt meg bűn-
nenk, mint sent Pal magyarazza: Hogy egyűt az
Christussal el temettettűnk az köröbűsegnek általa.

Mint kelerreni hogy az Christus pokol-
ra szállot?

Ezzel jelentetik az Christusnak utolsó nagy gyalá-
zattya, mely követkőzőt az ő halalabol embereknek ite-
letekre nezve, kik nem hihettek hogy ű Israelnek saba-
ditoja lenne, mint az előtt remenlőttek. Illyen jedzes-
ben vetetik az pokolnak neve az Christus mondasaban:
Te Capernaum ki az egig fel magasztaltattal, az pokolig
le nyomattatol, az az, meg gyalalaztatol es meg rontatol.

Az

XVIII.

Az Christus fel tamadasarol.

Harmad napon fel tamada hallorak közzűl.

Micsoda az Christus fel tamadasa?

Az Christusnak halalbol valo meg elevenedese har-
mad napon, az Istennek vegezese serint, hogy ezzel az
karhozatot tökeltelessen meg rontana, az híveknek igaz-
sagot es örök életet serzene.

Mivel bizonyitod hogy az Christus fel
tamador?

Az Christus ű maga meg bizonyittya: Igy kellett az
Christusnak szenvedni, es harmad napon fel tamadni, Luc. 24.
mint meg vagyon írva ű felőle, az Mosesnel es az Prophe- Num. 21.
taknal es az Davidnal. Az David-is erről mondotta: Psal. 16.
Nem hagyod az en lelkemet az pokolban, sem nemi en-
geded hogy az te sented rothadást lasson. Ezert erősi-
tik az Christusnak sok rendbeli meg jelenesi az fel tama-
das utan. Az tanítványokkal valo nyajaskodasa es meny-
be menetele.

Mi haszna vagyon az Christus fel tama-
dasanak?

Első. Ezzel meg bizonyittatot az ű Isteni ereje es
fiui meltsaga, mint sent Pal mondgya: Hogy Isten fia Rom. 1.
nak bizonyittatot az holtak közzűl valo fel tamadasbol.

Második. Fel tamador az mi igazulasunkert. Rom. 4.

Harmadik. Az ű fel tamadasaval az híveket az
bűnből fel tamasztotta uy életre. Ezert mondgya az sent
Pal: Mint az Christus fel tamador az ű Atyának dicső- Rom. 6.
sega által: azonken mi-is uy életben járunk.

C 2

Negye

1. Cor. 15.

Negyedik. Az Christus fel tamadása az mi testünk-
1. Tess. 4. nek jövődö fel tamadasának elől jaro es búkséges oka.

XIX.

Az Christus menybe meneseröl.

Mene mennyegben.

Micsoda az Christus menyben menetele?

Az Christushnak el tavezása ez földről az test serint,
es az dicsőségben való be menetele minden egeknek fö-
lőtte, hogy az híveknek maradásra való helyet ferezzen
az ű attyanak hazaban.

Mi hasna vagyon az Christus menybe
menetelinek?

Első. Hogy tökéletes győzedelme meg bizoni-
Ephes. 4. tassek, mint sent Pal mondgya: Fel menven az magas-
sagban, fogva vive az fogfagor.

Masik. Hogy az győzedelemnek jutalmat az dicső-
seget el venne.

Harmadik. Hogy az híveknek sent Lelket es a-
jandekot osztogatna.

Negyedik. Hogy az Anyaszentegyhazert, minden
Hebr. 7. 1. Ioan. 2. űdöbē közbenjaro lenne, mint az sent Ianos mondgya:
Ha vetkezendünk, fosolunk vagyon az Atyanal, amaz
igaz Iesus Christus.

Ötödik. Hogy az hívek-is az ű fejek utan kivan-
kozzanak az mennyegben hittel es sent elettel, mint
sent Pal mondgya: Fen valo dolgokat keressetek, az
Col. 3. Phil. 3. hol vagyon az Christus.
Ioan. 14.

Hatodik. Hogy az híveknek helyet kebitsen, mint
ű maga bizonittya: El megyek tinektek helyet főrzeni,
es ismet el jövők ti hozzatok, es fel veslek titeket, hogy
az hol en vagyok ti-is ot legyetek.

Az

XX.

Az Istennek Jobjarol.

űl az Atya mindenható Istennek jobjara.

Micsoda az Istennek jobban űlni:

Oly dicsőseges hatalom, mely csak egyedül az
Christushnak adattatot mennyen es földön, az valtságnak
el vegezese es menybe menetele utan, hogy az Anyasent-
egyhaznak oltalmazója, es az őrdög orfaganak rontoja
legyen, mind világ vegezetig.

Mivel bizonitor hogy ez legyen az Isten-
nek jobja?

Szent Pal illyen igkkel magyarázza: űltete űtet az Eph. 1.
mennyegben, minden hatalmasságoknak es fejedelm-
segeknek, es minden nevek felette, az mely neveztetik
nem csak ez jelen valo vilagon, hanem az jövődön-is,
es az mint masut mondgya: Adot ű neki nevet minden Phil. 2.
nevek felette, hogy az ű neveben minden tērd meg ha-
jollyon, menyjejekke, földiekke es pokolbeliekke.

Mi hasna vagyon ennek?

Először ezzel meg jelentetik, hogy az Christus orfa-
ga az anyaszentegyhaz öröke meg marad.

Masodszor, hogy mindenek meg rontatnak, valakik
az ű orfaga ellen tamadnak.

XXI.

Az Itelettről

Onnet leszen el jövődö itelni eleveneket es
holtakat.

C 3

Leszene

Leſenê az utolſo ítelet ?

2. Cor. 5.

Az egeſ ſent íras azt bizonyítja, hogy az Chriſtus ez vilagnak ítélője, mint ſent Pal mondgya : Szükség nekünk allanunk az Iſtennek ítélő ſéki eleiben, hogy minden el vegye az mit az teſtben cselekedet, vagy jó vagy gonof.

Mikor leſen az ítelet ?

Senki ennek bizonyos orajat es napjat nem tudhattya, meg az Iſtennek Angyalis, ſőt meg az embernek fia-is, az ű hivatallyanak, követſegere neze, miért hogy nem bocsattat az Atyatul, hogy az íteletnek bizonyos napjarol tanítana az embereket.

Miért titkolta el ?

Hogy az hívek az Urat mindenkor keſen varjak, az bűnben el ne aludgyanak, hanem vigyazzanak az teſt az őrdög es ez világ ellen, igaz hittel es jozan elettel.

Minemű jelci vannak az ítelet napjának ?

Első vagyon az teremtet allatokban, mert az napban, holdban es csillagokban gyakorta nagy csudak leſnek, az tengeren veſedelmek es haboruk, föld indulafok, ehſegek, dög halalok, hadak es ver ontafok.

Masodik vagyon az embereknek erköltsőkben, mert az ſeretet meg aluſik, es bővölködik az alnokság.

2. Tim. 2. Harmadik leſen az tudomanban, mert jűnek ſok hamis tanítok, es az Antichriſtus fel tamad, ki az Iſten templomában űl mutogatvan magat, mint ha Iſten volna.

Rom. 11. Negyedik, az Evangelium ez ſeles földön hirdette-tik, es meg az Iſten az Iſrael fiain-is könyörül.

Ötödik es közel valo, az ember fiának jegye az eghben, mely mikor meg jelenik, hamar el jű az íteletre.

Kicsoda

Negy fele. Halalos, Bocsanando, ſent Lelek ellen, valo es az ember fia ellen valo bűn.

Micsoda az halalos bűn ?

Minden bűn halalos az haragnak edeniben.

Micsoda az bocsanando bűn ?

Minden fele bűn bocsanando az hívekben, az kik tiſta ſível az Iſtenhez ternek.

Micsoda az ſent Lelek ellen valo bűn ?

Vakmerőſégből valo hitetlenſég, melyben az haragnak edeni az meg ertet igallagot, es az idvőſſegnek okait, lelkök eſmereti ellen karomlyak, es ebben vegiglen meg maradvan, ſoha bűnöknek bocsanattyat nem nyerhetik.

Hany dolog vagyon az fele vetekben ?

Imez negy : Első az vakmerő hitetlenſég, mely az első tabla ellen eſik.

Masik, Az igallagnak ertelmere valo meg vilagoſitas.

Harmadik, Az idvőſſegtől valo el ſakadas es ennek karomlafa.

Negyedik, Az bűnben valo meg maradas, melyből örök karhozat következik.

Micsoda az ember Fia ellen valo bűn ?

Tudatlanſagból valo hitetlenſég, es az igaz tudomanak ſidalmazafa, mely az valaſtottakban az penitentia tartas által bocsanando, az hitetlenekben pedig halalos.

Kicsoda az bűnnek oka ?

Az őrdög, es az embernek akarattya.

Lehe-

Psal. 1.

Leheté Isten az bűnnek oka?
Nem lehet, mint az szent David mondgya: Oly Isten vagy ki az alnokfagot nem akarod, mert az Isten szent es igaz, ki az bűnt tiltja es meg bünteti.

xxv.

Az Bűnnek Bocsanattyarol.

Micsoda az bűnnek bocsanattya?

Az bűnnek solgyarol az örök halaltul valo meg szabadulas, Isten kegyelméből az Christusban valo hitnek általa.

Kicsoda bocsattya meg az bűnt?

Esa. 43. Csak egyedül az Isten az ő irgalmassagabol, mint az Esaiásnal mondgya: En vagyok az ki az te alnokfagidat el törlem en magamert, es azokrol többbe meg nem emlekezem.

Miert bocsattya meg az bűnt?

Csak az Christusnak engesztelő aldozattyaert, kiben az hivekkel meg bekelt.

Mivel vesük el az bűnnek bocsanattyat?

Ay hittel, mely az igeben töt igeretet meg fogja es az Christus igazsagaban fel öltöfket.

Miert ver hat az bűnert ha egyser megh bocsattya?

Meg bocsatotta az karhozatra nezve de miert hogy bennünk az gyökere, az nyomorusaggal fodgyattya az bűnt, es neveli az ő ajandekat, az hitet, remenfeget, Istent, felelmet es segítségül valo hivast, es kívankoztat az halalbol eletre.

Micsoda

Micsoda jegyei vadnak az bűn bocsanarnak?

Első, az hitben valo nevededes.

Masik, az bűnnek utalasa, es az jonak követese.

Harmadik, az atyafiui szeretet es az keresztényeni felelőség, ha mi is egyebeknek vetkeket meg bacsattyuk, mint az Christus mondgya: Ha ti meg nem bocsattyatok az ti felebaratoroknak bűnet fivetek fserint, az Isten sem bocsattya meg az ti bűnötöket. *Matth. 18.*

xxvi.

Az Testnek fel tamadasarol.

Hifem az testnek fel tamadasat.

Micsoda az fel tamadas?

Az porra löt emberi testnek meg elevenedese, es az lelekkel valo eggyesülese az utolso napon, az Istennek rendelese fserint az Christus által, hogy az hivek örök eletet vegyenek, az hitetlenek pediglen karhozatra vettessenek.

Mivel bizonitot az testnek fel tamadasat?

Először, az eges szent iras erről nyilván valo bizonyfagot tesen, mint az Christus mondgya: Az ki en bennem hiszen ha meg hal-is el, es en ütöt fel tamadom az utolso napon. *Ioan. 11.*

Masodszor, az Christus fel tamadot, hogy az el alutaknak első sengeje legyen, es ő általa mindenek fel tamadgyanak. *1. Cor. 15. 1. Tess. 4. 2. Tess. 1.*

Harmadszor, az Istennek igazsaga is azt jelenti, hogy mindenek fel tamadvan az ő jutalmokat el vegyek.

Mine-

Minemü hasonlatossággal magyarázza szent
Pal az fel tamadást?

Mint az földben vettetett mag előőr meg rothad,
es az után meg elevenedik: Így az halando test az föld-
ben tetetik, de fel tamad dicsőféggel.

Minemü rendi leszen az fel tamadásnak?

Szent Pal ez igekkel írja meg: Az kik az Christus-
ban meg holtanak, előőr fel tamadnak, es az után mi kik
elevenen találtatunk, az eghben ragattatunk az Urnak e-
leiben, es ekkepen mindenkor az Urral együtt lesünk.

xxvii.

Az örök eletről.

Hísem az örök eleter.

Micsoda az örök élet?

Veghetetlen bodogság, halhatatlanság, dicsőség
es öröm, mely az fel tamadas után az Istennek, rendelese-
ből az Christus által adattatik az egekben, minden hi-
veknek, hogy az Istent bínról bínre lassak, es útet az An-
gyalokkal egyetemben örökre dicsérjek.

Micsoda az örök életnek uta?

Szent Iános ez igekben meg jelenti: Ugy ferete
Isten ez világot, hogy az ű bűlöt fiat adna erette, hogy
minden az ki benne hísen el ne vessen hanem örök elete
legyen: Mert az örök élet Isten ajandeka az Iesus Chri-
stus által, es az ki hísen az Christusban örök elete
vagyon.

Hol vagyon az örök életnek helye?

Az

Az egeknek felötte az hova ment az Christus-is,
mint az szent Pal mondgya: Mikor az földi hazunknak 2. Cor. 5.
fatora el rontatik, örökre való hazat vessünk az egekben.

Mivel pecsetli meg bennünk Isten ez jokar?

Az szent jegyekkel.

xxviii.

Az Szent jegyekről.

Micsoda az szent jegy?

Az Christusban tót lelki igireteknek lathato bizon-
sága, az Isten kegyelmenek es az mi hitünknek erősite-
sere, es fiui engedelmessegünknek meg jelentefere.

Hany dolog kivantatik az szent jegyekben?

Harom. Első az lathato allatok.

Masik, az igeben tót igiretek az bűnnek bocsanat-
tyarol.

Harmadik, az cselekedet es az jegyekkel való eles,
ollyan modon mint az Isten ferzette.

Mi vegre ferzette Isten az szent jegyeket?

Előőr, az ű kegyelmes igiretinek bizonyságara,

Masodőr, az mi hitünknek erősitefere.

Harmadőr, Az Anyaszentegyhaznak meg valasta-
sara az poganyoktul.

Negyedőr, Az hvek engedelmessegenek meg
mutatasara.

Hany szent jegy vadnak az uy testamen-
tomban?

Kettő. Az Keresztseg, es az Ur vacsoraja.

Az

Az Keresztsegről.

Micsoda az keresztleg?

Az Christustul keresztetett sánt jegy, melyben az víznek mosogatása által Atyának fiának és sánt leleknek nevében peldáztatik az bűnnek bocsanattya és az ugyan való sületes.

Hany dolog jelentetik az külső keresztlegben?

Kettő. Az bűnnek bocsanattya, és az ugyan való sületes.

Miképen peldazza az bűnnek bocsanattya?

Mint az víz az testről az sennyet el mossa: Így az *1. Ioan. 1.* Christus Iesusnak vére meg tisztít minden bűneinkből.

Miképen peldazza az ugyan való sületet?

Mint az keresztlegben az vízben be merítettünk: Így az Christus halalanak erejével meg halunk az bűnnek. És az mint az vízből fel emeltetünk: Így az ű fel tamadának erejével új életre tamadunk fel.

Kinek nevében keresztelkedünk meg?

Atyának Fiának és sánt Leleknek nevében.

Miert keresztelkedünk illyen módon?

Ezzel meg jelentetik az mi lelki keresztlegünknek és idvőségünknek rendi, mert az Isten az ű kegyelméből az Christust bűneinket meg bocsattya az hitnek általa, és sánt lelkevel ugyan való az örök életre.

Kiket

Kiket kel meg keresztelni?

Mindeneket, Sidokat és Poganyokat, Nagyokat és kicsinyeket.

Mivel bizonitod az kicsinyeknek keresztleg?

Először. Mert az ígeret az kicsinyekre is egyarant néz, és ez okaert őket is az keresztleggel az Anyaszentegyháznak tartaságában kel venni.

Másodszor. Mert sánt Pal az környül-metelkedesével őve hasonlittya az keresztleget. Hat mint az környül-metelkedes az kicsinyekre nézet, így az keresztleg is.

Mit fogad Isten az keresztlegben?

Hogy az híveknek kegyelmes atyok lehen, bűnőket meg bocsattya az Christust, és az ű lelkeknek általa ugyan való az örök életre.

Mit fogad az ember az Istennek?

Először, hogy több Istent nem ismer annal, az kinek nevet fel véti az keresztlegben.

Másodszor, hogy az egy közbenjáróval az Christussal meg elegetik.

Harmadszor, hogy Istennek hálá ado fia lehen, és ű neki sántlegben és igazságban szolgál.

Az Ur vacsorájáról.

Micsoda az Ur vacsoraja?

Christustul keresztetett sánt jegy, kenyerből és borból, az ű engesztelő aldozattyanak emlékezetire, és bűnünk bocsanattyanak bizonyságára.

D

Hany

Hany dolog vagyon az vacsoraban?

Első, az eltető allatok, az kenyér es ez bor.

Másik, az ige.

Harmadik, az Christus teste es vere.

Negyedik, az cselekedet, az aldas es vetel.

Ötödik, az Ur halalanak emlegetese.

Mire valo az kenyér es az bor?

Az kenyér es az bor az lelki joknak emlekestete jegye: Mert mikepen az kenyér meg segetik: így az Christus teste meg rontatott. Az utan mint az kenyérrel es az borral az embernek teste taplaltatik: Így az Christusban adatatott lelki ajandekokval az hitnek általa az mi lelkünk taplaltatik.

Minemű igekkel ferezette Christus az vacsorát?

Ezekkel: Vevé az Christus az kenyeret, es mikor halakat adott volna, meg sege es ada az ű tanítváninak ezt mondvan: Vegyetek es egyetek, ez az en testem, ezt valamenisör ešitek az en emlekezetemre tegyetek.

Mire tanít ez igekben?

Azt jelenti az Christus, az vég vacsorát, mikor, mimodon, miből, kiknek, es mi vegre főrzötte.

Mikepen mondgya az Christus az kenyeret ű testenek?

Tisztire es jegyzesere nevezve.

Bizonits meg ezt?

Első, Minden sent jegyben meg valasztatik az külső jegy

jegy az jedzendőtől. Azert az Vacsoraban-is mas az kenyér, es mas az Christus teste.

Másik, Az hasonlo bolasnak-is modgya ezt mutatya, mert az környűlmetelkedes Isten frigenek mondatik, maga ez csak pecseti az hitből valo igazulasnak. Az Husveti baran-is es az kőfikla az Christusnak mondatik jedzesere nevezve: Így az kenyér Christus teste, nem valtozassal, sem testi jelen letellel, hanem az menire az Christus testeben kereset joknak lathato bizonfaga. Gen: 17. Rom: 4. 1. Cor. 8.

Harmadik, Az Christus teste az menyegben vagyon bizonyos helyen. Azert az ű teste az kenyérben nem lehet.

Mikepen vagyon hat jelen az Christus teste?

Az hitnek általa az igeret ferint. Mert az hitnek oly hofsu keze vagyon, hogy sinter az Christusig er, es valami jokat az ű halalaval kereset, mi reánk araztya, mint sent Pal mondgya: Az mely eletet elek, az Isten fiamnak hiti által elem. Másut-is úgy tanít, hogy az Christus lakozik az mi szívünkben az hitnek általa. Gal: 2. Eph. 3.

Miert mondatik az Pohar ny testamentomnak?

Mert az poharban levő bor bizonfaga az Isten idvözítő kegyelmenek es az Christus vere ki ontasának, az mi bűneinknek bocsanattyara.

Mi vegre fereztetet az Ur vacsoraja?

Először, az Christusban tört Isteni igiretinek es kegyelmenek bizonfagara.

Másodszor, Az Christus halalanak es aldozattyanak emlekezetire.

Harmad; Bűnünk bocsanattyanak meg pecsetlesere.

D 2

Negyed-

Negyedker, Hűtünknek erőssítésére.
Ötödker. Az hívek közöt való atyafiui szeretetnek bizonságára.

Minemű kezülettel kel az Ur vacsorához járulni?

1. Cor. 11. Probalással, mint sent Pal mondgya: Meg probalja az ember únen magát, úgy egyek ez kenyerből, és úgy igyek ez poharbol, mert az ki meltatlan efi es ifa, iteletet vesen maganak.

Hany dolog kivantatik az probalasban?

Harom. Első az Ur vacsorajanak es az idvösségnek igaz ertelme.

Masik, az hit.

Harmad: az penitentia tartas es az attiafiui szeretet.

Mivel tartozunk az Istennek azjokert?

Könyörgessel es halaadással.

XXXI.

Az Könyörgesről.

Micsoda az könyörges?

Lelki es testi joknak igaz hitből való kerese az Istenül az Christus nevébē, es az el vót jokert való halaadas.

Hany dolog kivantatik az igaz könyörgesbē?

Harom. Első, az alazatoslag es meltatlanlagunknak esmereti.

Mat. 11. Masik az hit, mint az Christus mondgya: Valamit kerendetek hitből el vesitök.

Harmadik az penitentia tartas.

Minemű

Minemű moddal kel könyörgeni?

Mint az Christus tanitot az Mi Atyankban, mely minden könyörgéseknek feje.

Hany keresből al ez könyörges?

Hetből. Az Harom elsőben kerjük valami nez Istennek dicsősségere.

Az negy utolloban valami tartozik lelki es testi szükségünkre.

Miert mondatik az Isten Atyanak?

Az Christusban való fiui fogadasert, mint sent Ia. Eph. 1. nos mondgya: Hatalmat adot hogy Istennek fiai lenne. Ioan. 1. nek valakik az ű nevében hinnenek. Szent Pal-is erről így tanit: Minnyajan ti Istennek fiai vattok az Christus Gal. 3. ban való hitnek általa.

Mire tanit ez első igevel?

Azt jelenti kit kellyen, ki által es minemű bizodalommal segítségül hini.

Kinek kel könyörgeni?

Csak egyedül az Istennek es az mi Urunk Iesus Christus Atyanak.

Ki által kel könyörgeni?

Az közbenjaro Christus által mint ű maga tanit: Ioan. 14. Valamit kerendetek az Atyatul az en nevemben meg adgya tinektek.

Minemű bizodalommal kel Istennek könyörgeni?

Igy hogy űtet kegyes Atyanknak hidgyük lenni, az 1. Ioan. 1. az ű fiait meg halgattya akarattya szerint.

D 3

Ki

Ki vagy az menyegben.

Miert mondgyuk az Istent az egek-
ben lenni ?

Ezzel az ű mindenható ereje megjelentetik, és az mi elmenk-is ez földiekéről az mennyekjekre fel emeltetik.

ELSÔ KERES.

Szenteltessek te neved,

Micsoda az Isten neve?

Az ú bölcseségének, igazságanak és irgalmassá-
gának esmereti az igéből.

Micsoda az fenteles?

Az Isten nevenek emberek között való bocsúlleti
es igaztisteleti.

Mit kerünk hat ebben ?

Kerjük nekünk azt engetetni, hogy mindenkinek felette az ú dicsőíseget keressük, és valami az ő nevének gyalazatjára vagy on el tavorstalluk.

II. KERES.

Iūjōn te orþagod.

Micsoda az Isten orfaga?

Az Anyaszentegyhaznak gyűjtése es meg tartása, az Isten igejének es Szent Lelkenek általa.

Micsoda ennek eljövetele?

Az

Az Isten igejének beűleges hirdetése, es ki terjedése
minden helyekre, es ennek fogonattya az hivekben,

Mit Kerünk hat ebbén ?

Hogy az Isten az ű igejet tiſtan hirdetteſſe, jo tani-
tokat adgyon, az híveket építſe, es naponkent rontſa az
ördögnek orſagát es minden hamis tudományokat.

III. KERES.

Legyen te akararod?

Micsoda az Isten akarattya?

Az Isten vegezese, mellyet vagy meg jelentet az
geben, vagy pedig el titkolt.

Mit kerünk hat ebben?

Hogy az Isten az mi kemény szívünket erre hajtja, hogy mindenkiben az ű akarattjának engedelmeskünk, és valamit ad, tőle jó neven és háláadással vehessük.

Miképen engedhetünk az Isten aka-
ratyának?

Ketkepen. Először az hitnek általa, mint sent Ia- Ioan: 6.
nos mondgya: Ez az Isten akarattya, hogy hidgyetek
abban az kit Isten el bocsatot.

Misodszor. Az szent életnek általa, mint szent Pál 1. Tess. 4. mondgya: Ez az Istennek akarattya, tudnia illik, az ti meg szentelestek.

Miert mondgyuk ez: Mikepen mennyegben
ugy it ez földön-is ?

Hogy az Angyaloknak is példájával intessünk az engedelemre hogy ekkepen velek egy tarsasagban lehessünk.

D 4

III. KE.

IIII. KERES.

Az mi mindennapi kenyerünket ad meg nekünk ma.

Mit kerünk ebben?

Hogy az Isten az mi életünket taplallya minden testi aldalival, es visontag oltalmazzon meg ehsegtul, dog halaltul, hadaktul es egyeb nyavallyaktul.

Mit jegyez hat az kenyer?

Valami nélkül búkolkódunk ez jelen valo életnek meg tartására.

Mit jegyez az mindennapi?

Az mely elegendes az mi életünknek jo moddal valo taplalására.

Honnet vagyon az elegend?

Az Istennek aldasabol, ki az kicsinnyel-is az hives. *1. Tim. 6.* ket meg elegiti, mint sent Pal mondgya: Nagy kereskedes az Isteni tistelet az elegendegel egyetemben.

Kelle az gazdagoknak mindennapi kenyeret korni?

Math. 4. Igen-is kel. Mert az ember nem csak az kenyere-rel taplaltatik, hanem az Isten igejevel es az könyörgéssel, mellyel az kenyer meg senteltetik, hogy az embernek egessegere es taplalására legyen. *1. Tim. 4.*

Miert mondgyuk mienknek?

1. Phef. 4. Mert az Isten az u jo voltabol az mi hasznunkra rendelte es azt kívannya, hogy tistelesseges munkaval az minon kenyerünket egyuk, es gonoful az maset ne kívannyuk. *Act. 20.* *1. Tess. 3.* *2. Tess. 3.*

Miert

Kicsoda az itelő biro?

Csak egyedül az Christus, mint az iras mondgya: *Act. 17.* Rendelt az Isten bizonyos napot, mellyen meg iteli ez földet az Christus által, mint sent Pal-is mondgya: *Min. Rom. 14.* nyajan allunk az Christus itelő feki eleiben, mikepen meg vagyon írva: Elek en Isten, ennekem hajol meg minden tērd.

Mikepen tulaydonittya az iras az iteleter az Christushnak az Apostoloknak es az hiveknek?

Az Christus itel mint fő biro, kinek kezében vagyon az elet es az halal. Az Apostolok itelnek az Evangelionnak hirdetesevel, mert az kik hisnek idvözülnek, az kik nem hisnek el karhoznak. Az hivek itelnek az hitnek általa, mellyel az engedetleneket karhoztattyak.

Kiket itel meg?

Eleveneket es holtakat.

Kicsodak erternek az holtakon?

Az kik vilag kezdetitül fogva az utolso napig meg halnak.

Kicsodak az elevenek?

Az kik az Christus el jövelekor az eletben talatnak es meg nem halhatnak, hanem csak el változnak az halhatatlan sagra, mint sent Pal mondgya: Nem minnyajan el alusunk, de minnyajan el változunk. *1. Cor. 15.*

Kicsoda erősiiti meg mind ezekben az hiveket?

Az sent Lelek.

Az Szent Lelekről.

Hívek szent Lelekben.

Micsoda az szent Lelek?

Igaz Iehova, ki az Attyanak es az Fiunak örökke valo lelke, es az Atyatul az Christus nevében adattatik az híveknek, hogy őket el pecsetelje az örök életre.

Mivel bizonyítot hogy valóságos Iehova?

Esa. 6. Mert az Prophetakat es Apostolokat ű választotta es *Actor, 28.* bocsátotta, ű tanította es solot általok, es az hívek-is ennek lako templomi, az ű nevében meg-is keresztele-
dünk, mely nem illik teremtet allathoz. Vegezetre az *Actor, 5.* szent Peter nyilván mondgya az Ananiafnak, hogy az szent Leleknek hazudot, es hogy nem embereknek, hanem Istennek hazudot.

Mivel bizonyítod hogy Aryanak es Fiunak lelke?

Joan. 15. Az Christus azt mondgya: hogy az igazságnak *Gal. 4.* lelke az Atyatul farmazik. Szent Pal pedig így szól: Ki bocsata Isten az ű fiának lelket. Masut-is azt mondgya: Az kiben nincsen Christus lelke az nem öve.

Mit cselekedik az szent Lelek az hívekben?

Őket meg szenteli, uyonnán súli, vigasztallja, bátorítja, tanítja minden igazságra, bölcseségre, Isteni felelemre, es eleveníti bennük az meg hallot iget, es őket Istennek lako templomiva teszi.

Meg

Meg maradé mindenkor az szent Lelek az hívekben?

Meg marad, mint az Esaiasnal mondgya: Az en *Esa. 59.* lelke az ki te benned vagy, es az en igem az melyet vetettem az te szajadban, el nem távozik az te szajadtul, es az te magodnak szajatul. Christus-is ezt erősíti: *Joan. 14.* Kerem az Atyát es más vigasztalot ad titeknek, hogy veletek maradjon mind örökke.

Hol lakik az szent Lelek?

Az Anyaszentegyházban.

Az Anyaszentegyházról.

Hívek közönséges keresztyen Anyaszentegyház, szenteknek egyessége.

Micsoda az Anyaszentegyház?

Keresztyeni szent gyülekezet, mely az Prophetak es az Apostolok irásával fel eppítettöt az Christusban, az szent jegyekkel igazán el, az Istent hitből es jó lelki esmeretből tiszteli, melynek külső tarsasagaban az kep mutatok-is meg maradnak mind világ vegezetig.

Miért mondatik szentnek?

Elsőör, az Christusban valo hitre nevezve, melynek általa ű bele oltatik es sente lehen.

Masodör, az uyonnán valo súletesert.

Harmadör, az jóvendő tökéletes sentségnek remensegere nevezve.

Miből esmertetik meg az Anyaszentegyház?

C

Első

1 pbes. 2.

Először, az igaz tudománból, mert ez csak az Istennek tiszta igejet vesi.

1. Cor. 11.

Másodszor, az szent jegyekből, mellyekkel úgy el, mint az Christus rendelte.

Harmadszor, az hitnek gyümölcseből, az keresztyeni életből es az szeretetből.

Mineműjok hirdetnek az Anyaszentegyházban?

Bűnnek bocsanattya, testnek feltámadása es az örök élet.

XXIIII.

Az Bűnről.

Hísem az bűnnek bocsanattya.

Micsoda az bűn?

1 Ioan. 3.

Valami az Istennek törvényével ellenkezik.

Hany fele az bűn?

Ket fele. Eredendő es cselekedendő.

Micsoda az eredendő bűn?

Psal. 51.

Eph. 2.

Az ep természetnek meg romlása, mely az életnek utanna mindenekre sarmazot az fogantatásból, es ez által haragnak fiaiva lesnek.

Micsoda az cselekedendő bűn?

Minden fele gonosz gondolat, solas es cselekedet az Isten törvényének ellene.

Hany fele az cselekedendő bűn az verkező személyekre nevez?

Negy

Miert kerjük hogy ma adgya?

Hogy ezzel meg tiltsa az telhetetlenséget, es arra menjen hogy ez jelen valokkal meg elegendgyünk, es ez igi nyughatatlan forgalmatosságot az Isten országát ma ne velsük.

V. K E R E S.

Bocsásd meg minekünk az mi bűneinket.

Mit kerünk ebben?

Hogy az Isten az ú igaz ítéleti szerint, az mi bűneinkert sánot ne vegyen, hanem az ú kegyelmességgel az Christus aldozattára nevez minden verkeinket el fő-dözze hitnek általa.

Mit jegyez az bocsatas?

Az mi adosságnak, tudnia illik, az karhozatnak ingyen valo meg engedése, melyre nevez Isten élet igazaknak mondatunk.

Miert mondgyuk az bűnt mienknek?

Hogy ezzel alázatosságra intessünk, es Istének tulajdonítsuk az dicsőséget az idővősegek minden okaiban.

Kiknek bocsattya meg Isten az ő bűnőket?

Az kik hitnek általa az Christusbantót igiretihez ragaszkodnak, es ez mellet igaz penitentiát tartanak mint ez ige-is meg jelentik mikor azt mondgyuk: Mikepen mi-is meg bocsatunk ellenünk vereteknek.

Okaé az mi bocsatásunk az Isten bocsatásának?

Nem oka, hanem bizonyaga, miert hogy az atyafiúi szeretet jele az hitnek es az igazulásnak.

Tarto-

Tartozike hat az keresztyen ember felebarattyanak
meg bocsanati ?

Math. 18.

Rom. 12.

Az Christus ezt parancsolja, hogy valameníser felebaratunk bűnet meg bannya es követ, mind anníkor ne ki meg bocsassunk sívünk szerint, es az ú veszedelmet ne kívannyuk, hanem az gonoszt joval győzzük meg.

VI. KERES.

Es ne vigy minket az kesertedben.

Mit kerünk ebben ?

Hogy az Isten az bűnek es nyomorúságnak miatt ne hagyjon fellyeb kesertetnünk, hanem csak az menyere el szenvedhettyük, sőt az mi erőtlenségünkben batorítson az ú sent Lelkevel, es mindenekből adgyon bódog ki menekedest.

Micsoda hat az kesertet ?

Valami az embert hitiben es keresztyeni életiben meg haboríthatna avagy meg keslelhetne.

Hany fele az kesertet ?

Ket fele. Belső es Külső.

Micsoda az belső kesertet ?

Iac. 1.

Az gonos kívánság, mely az embert indíttya az bűnek cselekedetire, melynek általa az embert az ördög meg keserti.

Micsoda az külső kesertet ?

Valamivel az ember az ú hitiben meg probaltatik vagy joval vagy gonossal.

Mikepen kesertetik az ember az joval ?

Mikor

Mikor az Isten adataival gonos, vegre el, mint az kaz agsággal, es egészséggel, gyakorta kevelle lehen, es gonos indulattya ki jelenti.

Mikepen kesertetik ember az gonossal ?

Mikor az nyomorúságokkal az keresztyen embernek hitit az Isten probálja, mint az jo aranyat az tűzben, hogy ezzel az külső embert es az bűnt rontsa, az belsőt pedig avagy az ú lelki ajandekit eppitse.

VII. KERES.

De szabadíts meg minket az gonostul,

Mit kerünk ebben ?

Hogy meg oltalmazzon es vegiglen meg tartson az bűnek, az ördögnek, es ez vilagi nyomorúságoknak keserteti ellen.

Mit kel erteni az gonoson ?

Mint az ket fele gonost, az bűnt es az büntetést, tudnia illik, az ördögnek alnokságot es egyeb testi lelki veszedelmeket.

Mikepen szabadít meg Isten az gonostul ?

Sokkepen az mint az ú jo kedvenek lattatik, mert niha az híveket az nyomorúságból ki vesi, niha meg könnyebíti, niha vigasztalást, es erőt ad, hogy el szenvedhessek, niha ez világból őket ki ragadván az nyugodalomra viszi.

Hany okaert keryük az Istent hogy minket ezekben meg halgasson ?

Haromert, mint ez ígekben meg jelentetik :
Merttié d az orfag, az hatalom, es az dicsőség.

Mit

Mit jelent az ország?

Ezt hogy az Isten mi királyunk, es mi ű
nepei vagyunk. Honnet az ű örökseget vesni
hatrya.

Mit jelent az hatalom?

Ezt hogy az Istennek mindenható ereje
hogy minket meg szabadithasson, es meg adgya
ű tñle kerűnk az igeret ferint.

Mit jelent az dicsősség?

Hogy mind ezekből az mellyeket nekűnk
neve dicsirtetik, es magasztaltatik örökkön ör

Micsoda az Amen mellyel az könyör
be rekesztetik?

Alhatatosság es tökéletesség, mellyel az jele
hogy az Isten allando az ű igeretiben, es
hisűk azt hogy minket meg halga
tot könyörgesűnkben.

V E G E.

